

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5. poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaj, vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialna namena delavstvu in namembencem, vsaka beseda Din 0,50

Štev. 135 • Maribor, sobota, dne 25. novembra 1939 • Leto XIV

Gospodarski problem Slovenije

Na široko tarnamo, da beži industrija iz Slovenije. To je dejstvo, ki opravičeno vzbuja socialno skrb, kako bo Slovenija gospodarsko izhajala, ker je agrarno pasivna dežela, če ne bo uspelo njeno industrijsko gospodarstvo.

Preselilo se je iz Slovenije 1938 pet industrij v Beograd, 1939 pa šest ter v druge srbske kraje štiri industrije. — Novih industrij je bilo ustanovljenih v Beogradu 1938 24, 1939 pa 22, toda v Sloveniji v obeh letih 5 in so se iz Slovenije izselile 1939 tri industrije, nekatere so pa likvidirale.

Vzrokov je več, da gospodarstvo v Sloveniji propada. Med temi vzroki so davčne razmere, devizne težkoče in dejstvo, da se nahajamo na periferiji države, daleč od bogatih pokrajin, s katerimi nas vežejo drage železniške zveze. Važen razlog so pa tudi mezne razlike, ker južni kapital še hujše izkorišča delavstvo kakor pri nas.

V naslednjem navajamo po »Trg. listu« nekaj zgledov iz obdavljenosti industrije, ki kažejo, da je v davčnem sistemu kriza, ki povečava poleg drugih težkoč prospevanje industrije v Sloveniji.

Vzemimo industrijsko podjetje z dačno osnovo din 500.000. Industrija na tej davčni osnovi plača davkov v dinarjih:

	Beograd	Zagreb	Split
osnovnih	62.000	62.000	62.000
dopolnilnih	25.000	25.000	25.000
nar. obramb.	21.000	21.000	21.000
doklade	12.400	24.800	55.800

skupaj 121.000 133.400 164.400

Davčna slika v Sloveniji pa je ta-le:

	Ljubljana	Maribor	Celje
osnovni	62.000	62.000	62.000
dopolnilni	25.000	25.000	25.000
nar. obramb.	21.000	21.000	21.000
doklade	77.500	78.740	99.200

skupaj 186.000 187.340 207.800

Davčna razlika na gorenji davčni osnovi znaša torej okoli din 65.000 do 86.800 več davka kakor v Beogradu.

Razlika pa izhaja odtod, ker je velika razlika med dokladami. Doklade znašajo za Ljubljano 125 odst., Maribor 127 odst. in Celje 160 odst.

Dele se te doklade takole: v Ljubljani občinske 60 odst., v Mariboru 50 odst. in v Celju 45 odst. K tem dokladam pride cestna doklada v Ljubljani 10 odst., v Mariboru 22 odst. in v Celju 20 odst. Pobira se tudi banovinska doklada po 55 odst. v Sloveniji in v podeželskih občinah še 35 odst. šolska doklada. V Beogradu pa plačujejo le 20 odst. občinske doklade.

Če primerjamo te številke, vidimo, da mora Slovenija gospodarsko izkrvaveti in da to vprašanje ne more biti le vprašanje dravske banovine, ampak problem, za katerega mora nositi riziko država. Ni to gospodarski problem Slovenije, ampak problem celega državnega gospodarstva. Potrebe Slovenije so večje, kakor je njena gospodarska moč, zato se more tudi le s tega stališča presojati in ukrepati o njem.

Volitve v veliki svet ženevskega kantona. — V kantonu Ženeva so se pred dobrim tednom dni vršile volitve v tamkajšnji veliki svet (kantonalni parlament). Posamezne stranke so dobile: radikali 34 mandatov, nacionalni demokrati 17, katoliki 14, socialisti Nicolove skupine 28, socialisti Rossetlove skupine 7.

Anglija dobavlja Rumuniji letala. Angleži so te dni dobavili Rumuniji 36 bombnikov znamke »Belneine«.

Za naš vsakdanji kruh

Ali naj res omejimo notranjo potrošnjo kruha in mesa?

Francoski kralj Henrik III. je rekel, da hoče ustvariti tako blagostanje, da bo imel vsak državljani kokoš v kozici.

Na to anekdoto smo se spomnili, ko smo te dni čuli predlog, da naj bi se v naši državi uvedla dva brezmesna dneva na teden in enotna vrsta kruha. Kratko in malo: omejila naj bi se domača potrošnja in tako omogočil čim večji izvoz živine in žita v inozemstvo, kjer vlada za te vrste blaga velikansko povpraševanje.

Tisti, ki so sprožili to misel, najbrž ne mislijo resno, da bi brezmesni dnevi veljali tudi zanje in da bi se njihove družine morale odreči belemu kruhu. Vsekakor pa naj bi ta odredba veljala za široke ljudske plasti, za konzumente, ki nimajo doma ne živine za zakolj in ne pridelujejo žita, oziroma pšenice, ampak si morajo vse kupiti na trgu ali pa v trgovini.

Prizadeti bi bili torej delavci, nameščenci in vpokojenci in sploh vsi, ki živijo bodisi od dela svojih rok ali uma.

To naj se zgodi v deželi, ki velja kot ena največjih poljedelskih dežel na Balkanu, s katero se lahko merita samo še Madžarska in Rumunija!

Vemo, da so cene blagu, ki ga moramo uvažati iz inozemstva poskočile in da moramo, ako hočemo to blago kupovati, izdati kot popreej nekoč za isto količino uvoženega blaga več denarja in da bi morali, ako hočemo kupovati, izdati za isto količino uvoženega blaga več denarja kot popreej nekoč in da bi morali, ako hočemo kupovati v inozemstvu v dosedanjem obsegu, doseči zvišanje cen za svoje pridelke, ki jih izvažamo ali pa povečati količino, oziroma množino za izvoz namenjenega blaga.

Toda to še vedno ne opravičuje ukrepov, da bi se omejila prehrana prebivalstva. Ako bi šli to pot, potem smo lahko prepričani, da vodi neminovno do uvedbe — živilskih nakaznic v naši državi.

Kaj naj nam tudi koristi izvoz, ako moramo prodajati v inozemstvo cenejše, kot pa kupimo na domačem trgu! Poglejmo si en sam primer:

Letos je Prizad nakupoval pšenico ob žetvi, predno je začela vojna, po din 165.—. Takrat je notirala pšenica na svetovnem trgu din 60.— do din 70.— za 100 kg. Ako smo tedaj prodajali odvisno pšenico v inozemstvo, smo jo mogli prodati v najboljšem slučaju za polovico cene, ki jo je Prizad plačeval našemu kmetu ali pa prekupčevalcu. (Kakor znano so prekupčevalci kupili domala vso pšenico od kmetov po din 100.— do din 130.— in jo potem prodajali Prizadu po din 165.—.) Na dlani leži, da smo imeli od te trgovine izgubo, ki smo jo morali kriti sami bodisi z davki, ali pa na kak drug način.

Sedaj naj bi s to prakso nadaljevali in prodajali še naprej v izgubo in še mnogo več kot dosedaj. Ljudje bi naj jedli slabši kruh, zato, da bi lahko izvažali pšenico, ki stane danes okrog din 190.— za 100 kg, za polovico te cene v sosednje države.

Tedensko gre v Italijo in Nemčijo okrog 1000 glav goveje živine. Letos je naše govedo slabo krmjeno in zato tehta povprečno komaj po 550 kg namesto po 700 kg komad. Izvoz slabo pitanega goveda je v očitno škodo narodnemu gospodarstvu.

Računa se, da na ta način zgubimo

pri vagonu živine okrog din 20.000 vsled manjše teže, okrog din 20.000 pa radi slabše kakovosti živine, ker inozemstvo ne plača samo težo, ampak tudi kakovost goveda.

Z izvozom živine in omejitvijo domačega konzuma pa je združeno tudi vprašanje preskrbe naše usnjarske industrije s kožami. Doslej je ta industrija letno lahko nakupila doma kož za 9 milijonov dinarjev, uvoziti jih je morala pa za 150 milijonov dinarjev. Ali naj se to razmerje vsled pospešenega izvoza živine še bolj spremeni v našo škodo?

Ako hočemo, da se nam ne bo ves svet smejal, da pri polnih skledah sline cedimo, potem moramo take predloge, kot je ta najnovejši, o omejitvi domače potrošnje, odločno zavrniti.

Veseli nas, da so proti tem in takim načrtom vstali tudi vsi treznejši ljudje, ki se udeležujejo v gospodarstvu, kakor nam kaže članek, ki je te dni izšel v »Trgovskem listu«, v katerem čitamo:

»Kakor da bi zopet zašli v ono nesrečno dobo nesposobnega eksperimentiranja, takšni predlogi in takšne vesti se širijo v naši javnosti. Tako je neki veleum odkril rešilno misel, da bi še

mi uvedli brezmesne dneve, ker bi potem mogli izvažati več živine. Po tej logiki bi bilo rez najbolje, da bi sploh nehali jesti in piti, ker bi potem mogli še znatno več izvoziti vseh mogočih pridelkov. Takšne neresnosti si upajo pri nas ljudje predlagati in takšne konfuzne vesti se potem širijo po radiu.

Pri nas, kjer imamo hvala bogu zadosti živine, da je niti ne moremo izvoziti v tej meri, kakor bi želeli, naj uvajamo brezmesne dni! Menda zato, da bi imeli potem še več odvisne živine! Na drugi strani pa še manj surovih kož, ki jih potrebuje naša industrija. In da bi bili udarjeni še konzumenti, naj bi ti namesto mesa, ki nekaj zaleže, uživali jedi, ki manj zaležejo, a več veljajo. Kajti tudi to je res, da je mesna hrana vedno še najcenejša!

Ne bomo pa tu niti omenjali, kako bi vplivala uvedba brezmesnih dni na nastrojenje ljudi! Če že ne iz drugih razlogov, pa vsaj zaraditega upamo, da se konfuzna misel brezmesnih dni pri nas ne bo uresničila.

Prav iskreno bi želeli, da se takšno in podobno eksperimentiranje, kakor je predlog o uvedbi brezmesnih dni, ne bi dovoljevalo.

Vojna z minami

Prostovoljavajoče mine ogrožajo plovo po morju

Nemške podmornice trosijo ob obali Anglije prosto plavajoče mine, ki so baže opremljene z jakimi magneti, tako da železna ladja pritegne te mine nase in stori takorekoč samomor.

Govori se tudi, da trosijo mine nemška letala, ki jih spuščajo s padali na morskno gladino. Padala pa so prikrojena tako, da se v morskoi vodi raztope oz. odločijo od min, ker bi bile mine sicer preveč vidne.

Vsekakor je ta vojna zahtevala v petih dneh izgubo 22 ladij, ki so imele

skupaj 92.246 ton nosilnosti. Anglija je izgubila 12 ladij (22.000 ton), Zedinjene države 1 ladjo za prevoz petroleja (12.225 ton), Japonci eno (11.930 ton), Norveška eno (11.000 ton), Nizozemska eno potniško »Simon Bolivar«, na kateri se je potopilo 89 potnikov (8300 ton), Italija dve (11.000 ton), nadalje Litva tri in Jugoslavija eno ladjo (Carica Milica, 9600 ton).

Anglija stoji pred zelo kočljivo nalogo, kako očistiti morje plavajočih min.

Nevarna akcija Anglije

Plenitev vsega nemškega izvoza.

Angleška vlada je sklenila pleniti ves nemški izvoz. Represalija je naperjena proti neobzirnemu nastavljanju min in katastrofam nevtralnih ladij. Nevtralne države se tem odredbam protivijo; tako Italija, Nizozemska in druge. Nemški tisk pravi, da je odredba glede plenitve nevtralnih ladij na morju navadno pomorsko roparstvo in najtežja kršitev mednarodnega prava.

Nevtralna države se boje, da utegne angleški ukrep povzročiti večje motnje in zmešnjave v mednarodni politiki.

Anglija pa pravi, da tovor nevtralnih držav uživa vso njeno zaščito. Iz Zedinjenih držav poročajo, da tam razumejo angleške ukrepe, ker so bili v svetovni vojni tudi Amerikanci tisti, ki so v boju proti brezobzirni podmorniški vojni izvajali ta način gospodarskega boja proti Nemčiji.

Posledice angleškega ukrepa proti Nemčiji

Italijansko časopisje pravi, da bo zaplemba nemškega tovara, ki gre preko nevtralnih držav v inozemstvo, zlasti v Južno Ameriko, povzročila, da Nemčija ne bo dobila nobenih deviz več in da si ne bo mogla nabaviti niti železne rude, niti petroleja, niti kavčuka.

Nemčija je namreč pošiljala stroje v Brazilijo, ki je za stroje dala kavo, kavo so prepeljali v Mehiko, kjer so ladje natovorile petrolej, petrolej so prepeljale na Švedsko, Švedska pa je dala Nemčiji svojo 60 odstotno visokovredno železno rudo. Takih kupčijskih poslov je veliko, toda Nemčija jih sedaj ne bo mogla več vršiti.

Sodelovanje angleških in francoskih svobodnih strokovnih organizacij

Prva mesečna seja novoustanovljene angleško-francoske svobodne delavske zveze se bo vršila 14. decembra t. l. v Parizu. Vsi člani upravnega odbora francoske strokovne zveze (CGT) bodo pri seji navzoči. Druga seja se bo vršila dne 25. januarja 1940 v Londonu.

Po dogodkih na Češkem

Češki protektor Neurath in državni tajnik dr. Frank sta pozvana v Berlin, da poročata o dogodkih na Češkem.

Dolgovi naših mest

Beograda, Zagreba in Ljubljane znašajo okroglo 800 milijonov dinarjev, kakor je ugotovila konferenca hrvaških finančnih strokovnjakov.

Vladna kriza v Rumuniji

posledica gospodarskih nasprotij z Nemčijo v vprašanju dobave nafte.

V Rumuniji je odstopila vlada ministrskega predsednika Argetojana. Kakor se zatrjuje, je ta kriza v neposredni zvezi z brezuspešnimi nemško-rumunskimi gospodarskimi pogajanjimi.

Med Rumunijo in Nemčijo so se namreč vodila pogajanja radi dobave nafte, oziroma nafte. Rumunija je ponudila Nemčiji 4000 ton nafte za prvo trimesečje leta 1940. Stavila pa je zahtevo, da mora Nemčija plačati za lej več kot pa doslej in pa da si mora petrolej ter ostalo blago odpeljati v največji meri sama, to je s svojim voznim parkom. Nemci so zahtevali ravno obratno: več nafte, znižanje vrednosti leja v razmerju z marko in angažiranje vseh rumunskih prometnih sredstev, vagonov in ladij za prevoz nafte in ostalega blaga v Nemčijo.

Nemčija je tudi predlagala Rusiji, da bi šel del izvoza preko ruskega ozemlja, ne da bi Rusija pošiljke nadzorovala. Rusija pa se ni določno izjavila, ko pa je Nemčija radi vprašanja prevoza preko ruskega ozemlja sklicala posvet strokovnjakov v Černovicah, so

prišli nemški in rumunski odposlanci, ruskih pa ni bilo.

Rumunski trgovski minister se je kot prvi uprl nemškim zahtevam, zlasti radi tega, ker bi znižanje vrednosti rumunskega leja napram nemški marki povzročilo, da bi morala Rumunija svoj izvoz za celo tretjino povečati, ako bi hotela dobiti zanj toliko kot je dobila doslej za tretjino manjši tovor.

Nekateri ministri v rumunski vladi so bili pa mnenja, da bi zavrnitev nemških zahtev lahko ogrozilo Rumunijo. Njihovo naziranje je, da se je Rusija zadržala napram Rumuniji korektno samo zato, ker ji je Nemčija prigovarjala. Ako pa pride do spora med Nemčijo in Rumunijo, ne da bi imela Nemčija izglede, da ga povoljno reši v svojo korist, ne bo več zainteresirana na zadržanju Rusije napram Rumuniji.

Novo vlado sestavlja Tatarescu

Novo rumunsko vlado sestavlja bivši ministrski predsednik in do julija 1939 poslanik v Parizu, Tatarescu.

Na fronti samo letalske bitke

Na zapadni fronti ni skoro nobenih bojev, razen v zraku. Angleško poročilo pravi, da so angleška letala sestrelila 11 nemških »Dornier« aparatov. Nemško poročilo pa pravi, da so bila setreljena 4 francoska letala in eno nemško, nad Šetlandskimi otoki pa, da so nemška letala vžgala eno angleško.

Angleški rutilec „Gipsy“

se je potopil, ker je trčil na mino.

All preide nemška vojska v ofenzivo?

Nemška pogajanja z Rusijo?

Francoske vesti pravijo, da je nemška vojska na francoski meji hotela preiti v ofenzivo. Vendar je bila ofenziva odložena in nihče ne ve, kdaj jo nemška vojska prične.

Nemčija ali lahko prične ofenzivo, ki bo zvezana z velikimi žrtvami na kopnem, v zraku in na morju, ali vodi z Anglijo in Francijo gospodarsko vojno, ali

pa izvede napad na Nizozemsko. To so tri možnosti.

Iz Curiha pa poročajo berlinski dopisniki, da se s presledki vrše pogajanja med Nemčijo in Rusijo glede pomoči. — Po istih vesteh obljublja Nemčija Rusiji, da ji odstopi več vpliva v jugovzhodni Evropi, če pristane še na nekatere nemške zahteve.

Ofenziva na francoski meji bi bila po sporazumu z Rusijo jako olajšana.

1300 milijonov dinarjev na dan stane vojna Anglijo

Vojna stane Anglijo dnevno 6 milijonov funtov sterlingov, t. j. 1300 milijonov dinarjev, tako je izjavil angleški finančni minister John Simon, ko je te dni utemeljeval potrebo razpisa notranjega posojila v Angliji. V desetih dneh vojne izda Anglija toliko denarja za vojno, kot znaša naš državni proračun za vse leto!

Krivdo za monakovski atentat zvrča nemška vlada na nacistično „črno fronto“

Po nemških poročilih iz Monakova je vzdal peklenski stroj v steber v pivnici meščanske pivovarne neki Georg Elser, ki so ga vjeli na meji, ko je hotel pobegniti v Švico. V Nemčiji dolže skrivde tudi Otona Strasserja, ki je bival v Švici in je pobegnil v Francijo, še preden je Nemčija zahtevala njegovo izročitev. Strasser je bil ozi sodelavec Hitlerjev in je pripadal radikalni struji, ki so jo v Nemčiji zadušili pri »čiščenju«

30. januarja 1934. Strasserju je posrečilo pobegniti na Češko in potem v Švico. Strasser ima svojo »črno fronto«, Strasser sam pravi, da je prvotno mislil, da je atentat delo njegovih ljudi, sedaj pa je prepričan, da so krivci popolnoma drugi. Nemški listi dolže tudi angleški zunanji urad, dočim mednarodni tisk sumi, da je atentat pripravila neka tretja struja, o čemer pa doslej še ni ničesar jasnega.

Doma in po svetu

O volitvah se čujejo najrazličnejši glasovi. Eni jih napovedujejo in sicer, da bodo zelo kmalu, drugi pravijo, da o tem vprašanju ni še ničesar odločeno, ker je vse odvisno od mednarodnega položaja. Vsekakor, pred Božičem jih ne bo, dasi se je pred par meseci govorilo, da se bodo na vsak način vršile do tega termina. Sedaj se imenujejo meseci januar ali februar.

Železničarske organizacije zahtevajo povišanje draginskih doklad za nameščeno osebje.

Opozicija »svobodnih« pri ministru socialne politike. Meščanski tisk je objavil vest, da je bila 30. oktobra pri ministru socialne politike 30-članska deputacija pod imenom »svobodnih«, katere člani so bili še včeraj v Jugorasi, in mu predložila svoje zahteve. Deputacija ne predstavlja organizacijo, marveč le osebe, ki so jih postavili Jugoraso v kap, kakor Mitič in Zarija. Zahtevali so volitve v socialne zavode in zamenjavo samouprav.

Banska uprava na Hrvaškem in socialne zahteve nameščencev. V Zagrebu se je vršila anketa predstavnikov privatnih nameščencev o socialno političnih reformah. Zastopnik banke uprave je izjavil, da bo banska uprava vpoštevala samo soglasne sklepe. — Soglasni sklepi se na anketah težko dosežejo, lahko so pa tudi druge inicijative pametne in koristne.

Ravnatelj zagrebškega OUZDja dr. Ante Mudrić, ki je bil ljubičev, je vpokojen.

Mednarodna cesta od Subotice do Beograda, dolga 203 km, je bila te dni otvorena, stala je 253 milijonov dinarjev, torej kilometer ceste mnogo več kot en milijon dinarjev. To nam pove, kako drage so dobre ceste. Vse kar stane manj, tudi manj vzdrži in se ne izplača.

Naša zunanja trgovina v oktobru aktivna. Jugoslovska zunanja trgovina izkazuje v oktobru mesecu 1939 din 154.9 milijonov prebitka. V prvih desetih mesecih je bila naša zunanja trgovina aktivna za din 181 milijonov.

Italija in Španija za nevtralnost Nizozemske in Belgije. Švicarsko časopisje poroča, da sta italijanska in španska vlada obvestili nemško, da sta zainteresirani na ohranitvi nizozemske in belgijske nevtralnosti. Ta vest je bila sprejeta v Parizu z zadovoljstvom.

Dve delavski zvezi za Roosevelta. Dve ameriški strokovni organizaciji, ki štejeta skoraj 1,200.000 članov, sta se izrekli za ponovno kandidaturu (tretjič) Roosevelta za predsednika Zedinjenih držav. Organizaciji se zavzemata za nadaljnje izvajanje njegovega delovnega zakona (New Deal).

Prvi oddelki novozelandske vojske, ki so bili doslej rekrutirani, bodo odpredani te dni na francosko-nemško bojišče.

Te ga bi se nam manjkalo! Slovenski Narod poroča, da ne bo semenskega krompirja in da ga bomo morali najbrž nakupiti v bivši Avstriji.

Deputacija Čehov, ki že dolgo časa biva v na Hrvaškem, je obiskala bana dr. Šubašiča in ga zaposlila, da naj čimprej preskrbi, da bodo Čehi lahko postali jugoslovski državljani in da se bodo ponovno otvorile po prejšnjih režimih zaprte češke paralele na ljudskih solah.

Naše klirinške terjatve na Madžarskem je vlada odstopila Italiji in se bo s tem naš dolg v Italiji znižal za okrog 19 milijonov dinarjev. Nov načrt za železniško postajo v Sušaku bodo izdelali na zahtevo banovinske uprave v Zagrebu in so radi tega gradbena dela, ki so se že pričela, prekinili.

Epidemija v Osijeku. V Osijeku je zbolelo nad 50 oseb za tifusom.

Smrt delavskega borca. V Curihu je umrl s. Wilhelm Schraber, ki ima velike zasluge za švicarsko strokovno gibanje, v katerem je igral veliko vlogo nad trideset let.

Povišanje plač na Danskem. »Jusa« poroča, da se bodo delavske plače na Danskem zvišale ter se prilagodile naraščajoči draginji. Zaenkrat bo tega povišanja plač deležnih 240 tisoč delavcev.

Nov predsednik belgijskega senata. Z glasovi 86 senatorjev je bil izvoljen za predsednika belgijskega senata liberalec Gillon. Njegov socialistični protikandidat je dobil 64 glasov.

»Nizozemska ima zadostne količine žita«, je v parlamentu izjavil nizozemski minister za gospodarstvo Steenberg, »zato tudi ni treba uvajati takozvanega enotnega vojnega kruha«.

Italijanski promet v vzhodnem Sredozemlju. Italija je uvedla reden morskimi promet v vzhodne dele Sredozemskega morja.

30.000 Nemcev se je doslej izselilo iz Letonske. Naseljeni bodo na bivšem poljskem ozemlju.

Tovarna za vojno milo. »Politika« poroča, da so v Nemčiji ustanovili sedem tovarn, v katerih izdelujejo iz premoaga mast. To mast potem predelujejo v tako imenovano »vojno milo«.

Nabava knjige »Mein Kampf« ob poroki ni več obvezna. Nizozemski listi poročajo iz Nemčije: »Znano je, da sta si morala zakonca ob poroki obvezno nabaviti Hitlerjevo knjigo »Mein Kampf«. Po sklenitvi rusko-nemškega pakta nabava te knjige za novoročence ni več obvezna. Vsebinska knjige se namreč ne strinja več z novo nastalim stanjem v Nemčiji.

Judovski begunci iz Nemčije. »Havas« poroča, da je prispelo v Rotterdam 300 Judov iz Prage in Dunaja. V kratkem jih pride še 700. Vsi bodo odpotovali v Ameriko.

Grška policija odkrila tajno opozicionalno tiskarno. Grška policija je odkrila tajno tiskarno, kjer so se tiskali razni letaki bivših politikov. Med drugim gre pri tem za razne publikacije voditelja napredne stranke Kakandarisa, voditelja liberalcev Sophulosa ter vodje narodne monarhistične stranke Theodokisa. Te voditelje je v januarju 1938 Metaxasov režim interniral na raznih otokih Egejskega morja. Tudi komunisti so v tej tiskarni tiskali svoj ilegalen list »Rizospastis«. Vodja te tiskarne je bil neki Cazes, ki so ga zdaj zaprli.

V rudniku utonilo 2000 delavcev. V rove rudnika Kušnašjen, ki je bil prej kitajski, a so ga zdaj zasedli Japonci, je pred kratkim vdrla voda. Pri tem je utonilo 2000 delavcev.

Francoski pisatelj Andre Gide je praznovan 19. t. m. 70letnico rojstva. Iz njegovih spisov naj navedemo samo par stavkov, ki nam razodevajo njegovo mišljenje: »O vsem se je treba prepričati, o vsaki stvari dvomiti; nič se ne sme vzeti tako kot je, razen ako je zanesljivo in pristo vsake mistike (skrivnostnega uka). Pod mistiko razumem vsako slepo vero.« Ali: »Najvažnejše za mene je, ako morem svobodno misliti.« Ali: »Mišljenje, ki je v naprej diktirano od neke stranke, ni nobeno mišljenje.« In: »Ne gre, da bi kulturo upogibali, da bi doseglja ljudstvo, ampak ljudstvo je treba voditi h kulturi.«

»Delavska Politika« ne dobiva nobenih subvencij, zato povarnaj naročnino takoj!

Zane Grey:

37

Mož iz gozda

»Nel, — pij!«, je vzkliknila Bo. »Misli na naš stari studenec — na sadnem vrtu — poln paglavcev!«

Nato je bila Helen z globokimi požirki, oči zaprte, med tem ko je Bo s svojimi zbadljivimi pripombami, kot je to znala, vzbujala spomine na dom.

Sedmo poglavje.

Ko so se utaborili, je bilo prvo, kar je Dale napravil, da je konju odvezal nek tovor in iz njega potegnili šotorove pole ter odeje, katere je razprosil pod nekim borovcem po tleh.

»Dekleti, odpočijta si«, je rekel kratko.

»Ali naj Vam pomagava?«, je vprašala Helen, dasi je komaj stala na nogah.

»Lahko bosta delale kar bosta hotele, čim Vama bo šlo od rok.«

»Da, ko bo šlo«, je vzkliknila Bo z jasnim nasmehom; zaenkrat sem zbitala!

»Bo, vse nekako tako izgleda, kot da bi gospod Dale nameraval, da se bova z njim še precej časa potikal po gozdovih.«

»Da«, je odvrnila Bo, med tem ko se je počasi vsedla na odejo in se z glasnim vzdihljajem zleknila ter glavo položila na sedlo. »Nel, ali ni dejal, da mu ne smeva reči gospod?«

Helen se je vlegla na tla poleg Bo in sedaj prvič v svojem življenju občutila, kako sladek je mogel biti počitek.

»No, sestra, kako pa ga misliš nazivati?«, je vprašala Helen radovedno.

»Milt, seveda«, je odvrnila Bo.

Helen se je morala smejati, kljub temu, da je bila izmučena in imela bolečine.

»Ako pride tvoj cowboy iz Las Vegasa tu sem, sumim, da bi ga imenovala tako, kot je on imenoval tebe.«

Bo je zardela, kar je bilo pri njej nekaj nenavadnega.

»Da, ako me bo veselilo«, je odgovorila. »Nel, kakor daleč nazaj se morem spomniti, si ti vedno sanjerala o zapadu. Sedaj si tu, na zapadu, sredi te dežele. Prebudi se vendar!«

To je bil kratek in značilen nasvet, ki ga je Bo dala Helen, »vzpodbujajoč jo, da naj se otrese površnosti. Njen nasvet je našel pri Helen globok odmev, ni mogla niti odgovoriti. V svoji častilakomnosti, v kolikor se je tikala zapada, si gotovo ni želela takega divjega, nezalisanega pustolovskega podviga. Toda mogoče je bil zapad — življenje od enega dneva do drugega — mogoče je bil ena sama vrsta pustolovščin, preskušanj, potrpljenja, skrbi in junaštev. Pripraviti bivanje drugim, da bodo imeli nekoč prijetnejše! To je bila Bojino globlje mnenje, ki se je izražalo v njenim učinkovitem namigavanju. Toda Helen je bila preveč trudna, da bi bila stvar lahko v trenutku razmislila. Zdelo se ji je zanimivo in nekam prijetno, da je lahko opazovala Daleja.

Zvezal je konjem prednje noge in jih je spustil. Potem se je približal s sekuro v roki nekemu nizkemu, posušenemu drevesnemu kocu, ki je rastel med par belokožnimi trepetljikami. Vihtenje sekire se je Daleju zelo podalo; brez sukniča, s svojimi širokimi pleči, ravnim hrbtom in dolgimi, močnimi rokami je bil podoben orjaku. Bil je gibčen in prožen, mišičast, toda ne debel. Sekira je pela pri vsakem udarcu ob

trdi les, da je kar odmevalo v gozdu. Par udarcev je zadostovalo in kocen je padel. Potem ga je pričel Dale cepiti na dvoje. Helen je bila radovedna, kako bo zanetil ogenj. Najprvo je napravil dolge trske iz sredine debla in jih je položil skupaj z bolj debelimi komadi na zemljo. Potem je privedel iz neke torbe na svojem sedlu, ki je viselo na neki veji v bližini, kremenjak in jeklo ter cunjno ali mogoče tudi kos ustrojene kože divjačine (vsaj tako se je dozdevalo Helen), ki je bila natrena s smodnikom. Že ko je prvič kresnil z jeklom, so skočile iskre, pokazal se je ogenj in trske so se vžgale. V hipu je zaplapolal ogenj čevelj visoko. Dale je nalagal razsekane kose lesa križem eden na drugega in ognjeni zublji so se dvigali pod večerno nebo.

Ko je bilo to delo opravljeno, se je vzravnal in pogledal v smeri proti severu. Helen se je domislila, da je to storil že v drugič odkar so prispeli do Big Springa. Očividno se je Dale oziral za Royem. Sonce je zašlo in onostran jase so borovci počasi izgubivali svojo svetlo barvo.

Iz neke vreče je izvlekel Dale več posod; čuti je bilo kovinast zvok, kakor pri železu in cinu. Potem je razvezal velik zavoj, čigar vsebina je sestojala iz vrečic vsakovrstne velikosti. V njih je bila najbrž založba živil. Vedro je izgledalo, kot da bi se bil natovorjen konj povaljal po njem, Dale je z njim zajel vodo iz studenca. Ko se je vrnil k ognju, je vlij vodo v neke vrste umivalnik, nato je počenil na zemljo in si pričel temeljito umivati roke. Delal je to čisto mehanično, kajti Helen je opazila, da je med tem strmel v gozd in napeto prisluškoval. Potem si je osušil roke nad ognjem, se okrenil proti razvezanim zavojem in pričel pripravljati večerjo.

(Dalje prihodnjik.)

Iz naših krajev

ZAGORJE OB SAVI

Delavski prosvetni večer. Delavsko kulturno društvo »Naprej« in S. K. »Svoboda« priredita »Delavski prosvetni večer« v nedeljo, dne 26. novembra t. l. ob 5. uri pop. v dvorani »Zadružnega doma« na Lokah. Vstopnina običajna. Večer bo lep in zanimiv. Že sama pestrost programa jamči, da bodo gledalci zadovoljni in hvaležni »Napreju« in »Svobodi« za to kulturno prireditvev. Vabimo vse delavstvo in ostalo delavstvu naklonjeno občinstvo, da pride v nedeljo na Loke.

SK »Svoboda« : SK »Jadran« 7:2. V nedeljo 19. t. m. so naši športisti odigrali prijateljsko nogometno tekmo s SK »Jadran« iz Ljubljane. Čeprav je deževalo, je bilo precej zanimanje za tekmo. Igra je bila prav lepa, kakor že dolgo ne in je izpadla 7:2 za SK »Svoboda«. Svobodaši, le tako naprej! — Družnost!

KRANJ

Dramatični odsek »Vzajemnosti« ponovi v nedeljo, dne 26. novembra v »Cankarjevem domu« veseligr »Maksela« s pričetkom ob 16. uri. — Ne zamudite prilike za smeh in razvedrilo!

Plesna šola. »Vzajemnost« prične v nedeljo 3. decembra s plesno šolo. Vsi, ki se nameravajo udeleževati plesnih vaj, naj se priklase zanesljivo v nedeljo 26. t. m. od 9. do 11. ure v »Cankarjevem domu«. — Odbor.

Celo pomanjkanje soli je nastalo v nekaterih podeželskih trgovinah, ker so se kmetje v nekaterih krajih čezmerno z njo založili. Slučaj je bil, da je bil trgovec popolnoma brez soli, pa da ni mogel dobiti od veletrgovca iz Ljubljane. Danes zadostuje vest, da se bo to ali ono blago podražilo, pa se ljudje čezmerno zalagajo s tem blagom, kar povzroča na eni strani trenutno pomanjkanje, na drugi strani pa špekulativno navihanje cen.

ŠOŠTANJ

Odkar ima delavstvo v tovarni Woschnag nadomestilo za strokovno organizacijo v »Slogu«, se delavstvo iz dneva v dan bolj zaveda, da »Sloga« ne bo nobenemu nič koristila. »Sloga« ni zato postavljena, da bi se delavstvo složno borilo za svojo existenco, ampak zato, da se složno štiti nakupičen denar, kateri pripada v resnici tistim, kateri so ga pridelali. Danes, ko draginja narašča, podjetju niti na misel ne pride, da bi zboljšalo plače siromakom delavcem. Podjetje je hotelo mir, da se ne bo kdo zganil in zahteval povišanje plač, kakor je bilo ob času, ko je bila v podjetju močna strokovna organizacija. Delavci si še danes ne upajo govoriti tako kakor čutijo. To bo seveda trajalo tako dolgo, dokler ne bo delavstvo imelo toliko korajže in pometlo do kraja z vsemi lažnivci in hinavci. Pomnite pa, da je gospod samo tedaj prijazen, kadar ste delavci močno povezani v skupni močni strokovni organizaciji, drugače pa nikoli. Pride pa čas, ko bo tudi v Šoštanju drugače kot pa je danes.

SEVNICA OB SAVI

Preskrbljeni za slabe čase... Začela se je zopet zima. Človek premišluje naravo. Veseli ga, da je ustvarjen po božji podobi. Veseli ga, da stoji visoko nad živaljo in to v vsakem oziru. Kako pa tudi ne? Kje je kakšna žival pri nas v Jugoslaviji, ki bi vedela, da je drugje vojna, da pa morajo zato pri nas živiti imeti višje cene? In da je dobro, ako eden odira drugega. Nekateri so to lastnost podedovali še iz svet. vojne. Kako bi človek take stvari pozabil, če gre s kulturo naprej. Oni dam mi je pravil eden izmed bivših lačnih, dogodke iz minule vojne, da so imeli takrat nekateri dosti moke, drugi pa da so gledali skozi prste. In ko so si lačni hoteli potolažiti glad, so bili kaznovani. Prijatelj Šepec mi je zaural, ako bom znal molčati, da je nekdo vzel v našem neko veliko dvorano v našem kraju, kjer ima zdaj spravljene cele vagone moke — za slabe čase. Lahko smo zadovoljni, da imamo v naši bližini tako zalogo moke in to še celo kar poleg zaklonišča. Ko bi le človek vedel, ali je zaklonišče radi moke, ali obratno. Samo paziti moramo, da bi nam kdo izpred nosa ne odpeljal te božje moke, ker je postaja tako blizu. Škoda, da nimamo še več takih velikodušnih ljudi, ki bi nam pripravili še druga živila na zalogo za slabe čase. — Delavec.

RUŠE

O izvajanju socialne zaščite bosta govorila v soboto, dne 25. t. m. v prostori gostilne Magdlič predavateljica ss. dr. Reisman in Eržen. Predavanje, ki ga priredi tukajšnja podružnica SDSZ, se bo pričelo ob pol 6. uri zvečer. Delavci in delavke, pridite v čim večjem številu!

Pred dnevi smo čitali, da so na Hrvaškem, v neki vasi radi poverebe obč. denarja zapeli župana in blagajnika prizadete občine. V naši občini se je izvršila tudi poverba od strani g. tajnika, toda ta gospod

je celo naslovil na g. župana pismo, če bi lahko prišel nazaj v službo. Parcela. Na zadnji obč. seji se je sklenilo kupiti parcelo od g. Zidariča za vsoto din 30 tisoč. Pred kratkim pa je občina podarila zadnjo svojo parcelo nekemu društvu.

Delavec Šimek, ki je brez posla, je pripeljal celo svojo družino s 6 nedoletnimi otroci na občino. Po kratkem prerakanju z županom je odšel z ženo vred ter pustil otroke same na občini.

KRIŽE PRI TRŽIČU

Nas novi šolski upravitelj je pričel iz loških hribov. Ima šele 6 službenih let.

LJUBLJANA

Kruh se je podražil. Od pondeljka so ljubljanski peki podražili kruh za 50 oziroma 55 para kilogram. Zdi se nam, da podražitev še ni utemeljena, ker je v zalogi stara moka in tudi tržna cena se ni toliko dvignila. Peki pravijo, da sta se podražila moka in kvas. Nove cene so peki določili tako-le: kg belega kruha din 4,80 (prej 4,25), polbelega din 4,40 (prej 3,90) in črnega din 4,20 (prej 3,70). —

MARIBOR

»Slovenec« zopet o židovskih beguncih. — Z nerazumljivo naslodo in škodoželjnostjo poroča »Slovenec« zopet in zopet o kruti usodi židovskih beguncev, ki še tu in tam pribežijo s severa preko naše meje, da si olajšajo življenje. Čeprav je celo sam papež že lani izdal okrožnico, ki kakor ves kulturni svet sočustvuje s trpljenjem židov, se zlasti mariborski sotrudniki »Slovenca« spozabljajo v najbolj prostaških noticah nad temi tragedijami — tudi-ljudi. Pred par dnevi smo v »Slovenecu« čitali to-le: »Te dni je pripeljal tovrstni vlak iz Špilja čez mejo večje število židovskih beguncev. V nekaterih vagonih so obmejni organi zalotili begunce, ki so se iz Nemčije pretihotali v našo državo. To tihotalpstvo cvete sedaj spet živahno, kar se pozna tudi v Mariboru. Že nekaj dni srečujemo na ulicah nemško govoreče ljudi, katerim se že na obrazu pozna njihovo pokolenje.« — Marsikom pa se že na obrazu pozna hudobija in hinavščina.

Večji transporti sezonskih delavcev, ki se vračajo iz Nemčije, so pričeli prihajati čez mejo. Na mariborskem kolodvoru jim je menjalnica »Putnika« zamenjala največ po 10 mark, ki jih je vsak smel prinesiti s seboj čez mejo in sicer po 13,30 din za 1 marko. V kolodvorski restavraciji je dobil vsak izseljenec košček kruha in guljažovo juho. Borza dela pa jim je izstavila izkaznice za znižano vozno po železnici in sicer so dobili za krajše proge po 50 odst. popusta, za daljše pa četrtinske vozovnice. S prvim transportom je prišlo okrog 320 ljudi, ki so po kratkem presledku nadaljevali vožnjo v svoj domači kraj. Odslej bodo menda dnevno prihajali taki transporti, saj je bilo letos v tujni okrog 12.000 sezonskih delavcev. Vsi pripovedujejo, da so morali trdo delati.

Surovo maslo se je podražilo za din 6 pri kg in stane sedaj že okrog din 20. Nek znanec nam je pripovedoval o tem, kaj je doživel, ko se je te dni zgledil v neki trgovini in hotel kupiti surovo maslo. Prodajalka mu je rekla: »Surovo maslo imam, toda samo za dobre stranke.« Stvari se razvijajo vedno boljše. Tako ne pojde več dalje, oblasti morajo opozoriti vse trgovce in prodajalce, da ni ne dobrih in ne slabih strank, ampak konzumenti, katerim je treba postreči, ako pridejo kupovat, razen kadar bi zahtevali take količine živila, da bi bilo očitno, da si hočejo napraviti

Tudi modernizacija mariborske pošte bi bila potrebna. Na drugem mestu poročamo, da je mariborska policija dobila svoj avtomobil za cestno kontrolo. Prav tako potrebno pa bi tudi bilo, da bi modernizirali prevoz in pobiranje pošte, ki se pri nas vrši še vedno s konji. Po rotopu se lahko že od daleč ugotovi, kadar vozi težki poštni voz iz glavne pošte na kolodvorsko pošto oz. obratno. Ta čudna vprega nič več ne spada v mesto s tako živahnim prometom, kakor je Maribor. O vsem tem se je pri nas že mnogo pisalo in je nek dnevnik svoj čas že poročal, da bodo v najkrajšem času modernizirali prevoz pošte, tako da bodo sedanje vozove s konjsko vprego zamenjali z motoriziranimi vozili. Menimo, da bi bilo to res potrebno in skrajni čas, da se tudi pošta v našem mestu modernizira.

Neprimerna darila za otroke. Neka galanterijska trgovina v Mariboru ima v izložbi vseh vrst svinčene vojače, topove, tanke, letala itd., kar vse je namenjeno otrokom za igranje. Menimo, da bi ta trgovec vsekakor lahko nabavil dovolj drugih primernih otroških igrač.

PESJE PRI VELENJU

O naših cestah. Pri nas imamo ceste, ki se odcepi od glavne ceste pri Marnu in pelje do Detečeka. Ena cesta vodi nato naprej proti Liliškemu griču, druga pa se odcepi proti St. Andražu. Poglejmo si stanje omenjenih cest. — Če greš ob deževnem vremenu po cesti, ki pelje od Marna proti Detečku, se ti bo nehote zazdelo, da hodiš po kakšni kolovozni poti. In to je tudi v resnici. Ne vidiš drugega, kakor lužo pri luži in polno blata. Posebno pa je slaba cesta pri Kašovem »marofu«, kjer je ob cesti velika gnojna jama. Ta jama ni nikoli zavarovana, iz nje se širi tudi smrad, ker ni pokrita. Ob slabem vremenu je na cesti polno mlak gnojnice, ki se iz jame odteka na cesto. Ta jama ni niti malo v okras naše vasi, za tuja pa, ki gre mimo te gnojne jame, gotovo ni prijeten smrad. — Najslabši del ceste pa je pri Detečku. Tu pelje cesta strmo navzgor proti Liliškemu griču, kjer so rudarske kolonije. Del te ceste je posut z debelim kamenjem. Pri tem je mučno opazovati rudarske družine, ko po tej strmi cesti z veliko težavo vozijo ročne vozičke z raznimi poljskimi pridelki, premogom itd. — Cesta, ki pelje proti St. Andražu se malokdaj posuje in moraš ob deževnih dnevih hoditi po železniški progi. Pri tem pa si v nevarnosti, da te lahko doleti občutna kazen, radi prepovedi hoje po progi. —

Drobnetemu pecivu ostane cena po din 0,50, samo, da je manjše. Peki bodo prodajali kruh v kosih kakor doslej (razlika bo le v teži) po din 8, 4, 2 in 1. — Odbor za pobiranje dražnje je zahteval ukinitvev podražitev kruha, dokler imajo peki staro moko, in da naj vsak pek nastavi ceno po svoji kalkulaciji, kar bi povzročilo na krušnem trgu zmede. Vprašanje še ni definitivno rešeno.

CELJE

Zveza brivskih pomočnikov v Celju bo priredila strokovni tečaj iz damske frizerske stroke. Brivski pomočniki, ki se želijo tečaja udeležiti, naj se prijavijo do torika 28. nov. zvečer v pisarni Zveze v »Delavski zbornici«, I. nadstropje, vhod iz Vrgarske ulice.

I. kulturni večer »Vzajemnosti« v tej sezoni, ki se je vršil preteklo soboto, je lepo uspel. Dvorana »Delavske zbornice« je bila premajhna. Spored večera je bil lep in pester. Obiskovalci so nagradili sodelujoče člane z živahnim odobravanjem. Soglasna je bila želja, da »Vzajemnost« čimprej priredi podobne kulturne večere. Že danes opozarjamo našo in nam naklonjeno javnost, da bo priredila »Vzajemnost« v torek 5. decembra »Miklavžev večer«. Ne izdamo nobene tajnosti prirediteljev, ako že danes povemo, da bo tudi ta večer lepa in domača zabava. Spored tega večera bo obiskovalce zelo prijetno presenetil. Kdor želi koga obdarovati, naj pošlje darilo »Vzajemnosti«.

SENOVO PRI RAJHENBURGU

Predavanje o delavski zaščiti. V nedeljo, dne 26. t. m. se bo vršilo s pričetkom ob pol 10. uri dopoldne v Delavskem domu na Senovem vašno predavanje o delavski zaščiti, pomenu strokovne in kulturne organizacije, delavskega tiska itd. Predavala bosta ss. dr. Reisman in Jelen Adolf iz Maribora. Zveza rudarjev Jugoslavije, podružnica Senovo-Rajhenburg vabi vse rudarje in delavce, da se tega pomembnega predavanja udeleže v čim večjem številu.

POBREŽJE PRI MARIBORU

Olajšajte delavcem nabavo delavskih knjižic. Na članek »Olajšate delavcem nabavo delavskih knjižic« objavljen v 134. številku »Delavske Politike« z dne 23. novembra 1939 poroča občinska uprava, da uraduje občinski urad za stranke vsak delavnik od pol 15. do 18. ure, izvemšji soboto, ko uraduje dopoldne od 8. do 12. ure. Ta razpored uradnih ur je bil svojčas objavljen v mariborskih dnevnikih ter razglašen na v občini krajevno običajen način. Delavske knjižice pa izdaja občinska trikrat tedensko in sicer v ponedeljek, sredo in petek, vsakokrat od 14. do 18. ure popoldne. Vsakdo si pač mora ob določenih dneh oskrbeti s številko za izdajo delavske knjižice že takoj ob pričetku uradnih ur, ne pa še le zvečer. Pripomnimo še, da uradništvu občine Pobrežje, ki šteje danes že okrog 11.000 prebivalcev, v polni meri izvršuje svoje dolžnosti, saj dela dnevno po 10 in še več ur. Kljub temu, da je predpisan samo 8 urni delovni čas. Zato naj fizični delavec privoščiti tudi svojemu duševnemu delavcu počitek, ki mu je potreben v isti meri, kakor njemu. — Občinska uprava občine Pobrežje.

Zvočni kino Pobrežje: 25. in 26. novembra vefilem »Tarzan v haremu«. — Od 1. decembra dalje se vršijo predstave ob sobotah ob 19.30 uri, ob nedeljah ob 15., 17. in 19. uri.

TEZNO PRI MARIBORU

»Vzajemnost« vpripori v soboto, dne 25. t. m. ob pol 8. uri zvečer v gostilni Felici burko »Ne klič vraga«. Sodrugi in sodruzi, pridite. Vabi odbor.

JESENICE

Zvočni kino Radio predvaja v soboto in nedeljo ob 8. uri zvečer (v nedeljo tudi ob 3. uri pop.) vefilem »ZENSKA KAZNILNICA« z Viviano Romancem v glavni vlogi. Med dodatki tudi dva tednika: Univerzum in Paramount. Sledi »Ovadah« (Noč po izdaji).

Iz Češke

Legitimacije z odtiskom palca. Časopisi objavljajo razglas oblasti, da mora imeti vsak občan Protektorata Češke in Morave svojo legitimacijo, s katero se lahko vsak čas izkaže. Te legitimacije se izročajo proti predložitvi dveh fotografij, domovinskega in krstnega lista, potrdilo o bivanju in pri poročenih ženah tudi poročnega lista. Vsakdo mora na policiji podpisati tiskovino osebnega popisa in na njo tudi odtisniti svoj palec.

Poziv direktorjev visokih škol. V Brnu so izdali rektorji visokih škol proglas vseučiliščnikom, naj vzdrižijo v teh in prihodnjih dneh mir in doma nadaljujejo s študijem ter se pripravljajo na skušnje. To jim svetujejo rektorji ne kot njihovi predpostavljani, ampak kot odkriti prijatelji.

Narod se zbira na koncertih in v gledališčih. V poletni dobi so izkazovala po Češkem in Moravskem nenavadno veliko udeležbo razna romanja, katerih so se udeleževali prvič tudi meščanski sloji in so imeli na njih pridige znani duhovniki-politiki, ki so prepletali pridige tudi z vprašanji bodočnosti naroda. Na takih romanjih se je sešlo tudi po sto tisoč ljudi. Zadnji čas pa poročajo listi o podobnih narodnih shajanjih pri gledaliških predstavah čeških narodnih dram in oper ter koncertih čeških skladb. Take predstave so v Prahi in tudi po drugih podeželskih mestih že par dni naprej razprodane. V začetku novembra je bila izredna taka slavnostna proslava Smetanove opere »Dalibor« za delavstvo v Plznu, katere so se udeležili za Zvezo strokovnih organizacij tudi njeni tajniki iz Prage, urednik Hais in drugi. Listi poročajo o dalmih takih predstavah, ki se bodo vršile v vseh večjih krajih vsaj enkrat mesečno. Takšne prireditve so sedaj edina možna zbirališča češkega naroda, ki se jih oprjemlje z vso ljubeznijo, da tudi v težkih vojnih razmerah zbira narodne sile in goji češko kulturo.

Zakaj vojskujoče se države oklevajo uporabljati strupe?

Vojni strupi povzročajo paniko, pojavi se ogromno število namišljenih bolnikov, zdravljenje zastrupljenih pa predstavlja ogromno breme, ki ga marsikatera država ne zmore

Pred pričetkom sedanje vojne se je mnogo govorilo in pisalo o vojni sstrupi, ki so nevarni človeškemu življenju, bodisi, da pride telo z njimi v neposreden dotik, ali pa, ako človek vdihava njihove hlape. Vojna traja že tretji mesec, toda o uporabljanju strupov ni bilo dosedaj še ničesar čuti. Javnost si tega zadržanja vojskujočih se sil ne zna prav razložiti. Ako pa prečitamo literaturo o vojnih strupih, zasledimo v njej marsikaj, kar nam pojasni vzroke, zakaj je ostalo vojskovanje, kljub obilici strupenih bomb in granat, ki leže vskladiščene, tako »človekoljubno«.

Pomen vojnih strupov ni v njihovem neposrednem učinku na posameznika, ampak v tem, da povzročajo paniko med ljudstvom. Količina strupov, ki se je porabila med svetovno vojno, bi bila zadostovala za pokončanje vsega življenja na zemlji, vključno temu pa izkazuje statistika vojnih izgub samo 2 do 4 odstotke mrtvih vsled zastrupljenja.

Vse drugačno sliko o učinku strupov dobimo, ako se zanimamo za to, kako je z zdravljenjem zastrupljenih, koliko dni bolniške nege je potrebno za ozdravljenje vsakega posameznega slučaja in kakšno je potem duševno stanje okrevajočega, ki je bil zastrupljen z vojnimi strupi.

Zastrupljeni so ogromno breme za zdravstveno službo in za — narodno gospodarstvo. Dr. Ernst Gillert (Berlin) pravi, da se pobijanje v vojni za nikogar ne izplača, pač pa: povzročaj boleznim med sovražnikovo armado! Mrlič je le še za spomin, bolnik ali ranjenec pa povzroča skrbi in nalaga obveznosti.

Praktični Američani so ugotovili, da potrebuje en sam zastrupljeni do svojega ozdravljenja dnevno šest strelžnikov. Število strelžnikov se da mogoče nekoliko zmanjšati, toda le z najskrbnejšo organizacijo zdravstvene službe.

Strah povzroča pri veliki množici ljudi namišljeno zastrupljenje, število namišljenih bolnikov znatno prekaša število resnično zastrupljenih. (V nekem primeru je bilo poslanih v bolnišnico 195 »zastrupljenih«, ki so trdili, da so se zastrupili s fosgenom. Nazadnje se je ugotovilo, da je bilo od vseh teh 17 težko zastrupljenih (od njih jih je 7 umrlo), 15 je bilo lažje zastrupljenih, vsi ostali pa so bili samo namišljeni bolniki. Le posebno izkušen zdravnik more razlikovati zastrupljene od zdravih in na ta način razbremeniti lazarete v etapi in bolnišnice. Odpust namišljenih bolnikov pa ni tako enostavna stvar, ker nekateri strupi delujejo še čez dalj časa.

Kdor je bil n. pr. zastrupljen s fosgenom, ni treba, da bi to takoj občutil, pač pa se ugotovi zastrupljenje, ako takemu bolniku-kadilecu ponudimo cigareto. Zastrupljeni namreč ne prenese tobačnega dima, ker mu smrdi po fosgenu.

Pri strupih modrega križa je mogoče odpušiti pacienta iz lazareta, ako mu po treh urah prestopajo bolečine v prsih. Ako pa bolečine trajajo še naprej, je znak, da so pljuča napadena.

Najsigurnejši znak za to, da je kdo zastrupljen z iperitom, je hripav glas in morda tudi vnetje oči.

Dr. Gillert svetuje, naj se ne trati časa z ljudmi, ki jim ni pomoči, ali pa, ki pomoči ne potrebujejo.

Kajti, dočim se ranjeni vojaki lahko peš podajo v lazaret, zahteva tudi lahko zastrupljenje najopreznější prenos bolnika, kar pomeni ogromno obremenitev san. službe. Iz nekega angleškega armadnega povelja z dne 3. januarja 1917 posnemamo: »Četam v prednji liniji naj se prihrani vsaj 24 ur po plinskem napadu vsako delo s tem, da se pošljejo delavske čete rezervnih kompanij v prednjo linijo. Konji naj si odpočijejo vsaj 24 ur. Razstrupljanje naj prevzamejo ljudje iz rezervne linije...«
Zastrupljeni ni sposoben za prevoz, ampak

samo za prenos. Ta prenos se mora vršiti na ta način, da zastrupljeni, ki leži na nosilnici ni izpostavljen tresljam. Kajti vdihavanje strupenih par povzroči nabrekline v pljučih, ako se bolnik stresa, hodi ali morda celo dela, potem je smrt neizogibna. Iz svetovne vojne je znano, da so zastrupljeni umirali najbolj pogosto med prenosom.

Poleg tega je nevarnost, da zastrupljeni okuži tudi svojo okolico.

Pri streljanju z navadno municijo obstoji nevarnost za ljudi samo toliko časa, dokler lete drobci eksplozivnega projektila po zraku. Kadar pa eksplozivni projektil napolnjen sstrupi, se pokažejo posledice zelo pozno, posebno tedaj, ako so projektili napolnjeni sstrupi, ki ne učinkujejo takoj, ampak šele čez dalj časa.

Najbolj nevaren med vojnimi strupi je — Iperit

V vročem letnem času je mogoče, da izhlapevajoči iperit doseže 50 kratno smrtno gostoto, v hladnem vremenu (13,9° C) 10 kratno, ob mrazu pa 4 kratno, ako ni močnega vetra, torej v mestih, na dvoriščih, v hišah, gozdovih in zaprtih dolinah.

Zdravljenje je drago in povrh še nemogoče, ako ni dovolj živil na razpolago

Zdravljenje zastrupljenih zahteva najskrbnejšo nego in izredno dobro prehrano. Bolnik mora imeti dnevno: 250 g mesa mladega goveda, 1 l mleka, četrt l smetane, 400 g belega kruha, 50 g sladkorja, 150 g masla, 50 g kornjaka, in razeh tega sočivje in juhe v manjših količinah.

Ako bolnik ne mara mleka, mora dobiti mašten sir, namesto sočivja pa naj dobi raje testenine.

Kdor je razno prečital to razpravo, bo lahko takoj uganil, zakaj velike države oklevajo z uporabo strupenih plinov in zakaj se jih ne poslužujejo

Delavski pravni svetovalec

Jamstvo za tuj dolg (Laško)

Vprašanje: Pomočnik, ki je nekaj časa pri meni delal, je imel hrano drugje, ter sem jaz zanj jamčil pri osebi, ki mu je dajala hrano. Po kratkem času pa je pomočnik odšel od mene brez odgovoril in ostal tudi hrano dolžan. Pomočnika sem tožil, da mi plača ta znesek, se je pa izgovarjal, da meni ničesar ne dolguje, ženska, pri kateri je imel hrano, pa da mu je hrano darovala. Kljub temu pa je dotična zahtevala plačilo od mene in se sedaj poplačala z nekim zneskom, ki bi mi ga sicer bila morala plačati za neko delo. Kaj naj ukrenem?

Odgovor: Ako ste Vi tožili pomočnika predno ste sami kaj plačali za njegovo prehrano, je bila seveda Vaša tožba preuranjena. Ker pa ste sedaj plačali s tem, da je dotična ženska pobotala svojo terjatev z Vašo, ste upravičeni zahtevati povračilo od Vašega bivšega pomočnika, ako ste res prevzeli jamstvo zanj in če je glede na dogovor z Vami bila dotična upravičena zahtevati plačilo od Vas. Če pa ni bila upravičena ali če je hrano pomočniku res darovala, lahko zahtevate, da Vam pobotani znesek kljub temu izplača.

Stanovanjska pogodba (Ptuj)

Vprašanje: Pogodil sem se z nekim kmetom za najem stanovanja, katero bi odslu-

žil s 50 delovnimi dnevi. Odpoved je bila določena trimesečno ob novem letu. Kmet si je pozneje premislil, zahteval plačevanje v denarju din 75 mesečno in še mi je oktobra 15-dnevno stanovanje sodnijsko odpovedal. Ali je gospodar upravičeno postopal?

Odgovor: Velja najemna pogodba, kakor sta jo sklenila in ste se torej mogli uspešno sodni odpovedi upreti tekom 8 dni z navedbami vsebine sklenjene pogodbe. Če pa ste rok 8 dni zamudili, ne morete, žal, ničesar več storiti.

Podpora vdove za onemoglost, starost in smrt (Sv. Lovrenc na Poh.)

Vprašanje: Sem boleha vdova po možu, ki je bil zavarovan za onemoglost, starost in smrt. Ali morem zahtevati od OUZD kakšno podporo?

Odgovor: Naše zavarovanje za onemoglost, starost in smrt ne priznava vdovi nikakšne rente. Le vdovam, ki se ne morejo same preživljati, priznava naš zakon o zavarovanju delavcev podporo v višini četrteine moževe rente, toda le za dobo 3 let, ki pa prestane že poprej, če se položaj vdove boljša ali če se omoži. — Če je bil Vaš mož zavarovan za primer smrti vsaj 100 tednov, vložite na OUZD v Ljubljani prošnjo, da se Vam podeli vdovska podpora.

Kolesarji! Ako goma nimate prostora, shranite čez zimo Vaše kolo proti majhni odškodnini pri **Franc Lepoša d. z o. z., Maribor** Aleksandrova cesta 30

LJUDSKA SAMOPOMOČ
v Mariboru, reg. pom. blagajna
mana domača zavarovalna ustanova v Dravski banovini, ki plodonosno deluje že od leta 1927 in je izplačala tekom obstoja nad 37 milijonov din na pogrebnišnih in doti.
Zavaruje za pogrebne stroške osebe obeh spolov od 17. do 70. leta do največ din 10.000.— in za otro mladoletne od 1. do 16. do največ din 25.000.— plačljiva ob dovoljenem 21. letu.
ZAHTEVAJTE BREZPLAČNO IN BREZOBVEZNO POJASNILA

NARODNO GLEDALIŠČE V MARIBORU

B. Shaw: Hinavci

Shawova svojevrstna dramska dela privlačijo vedno znova naše občinstvo in dosežajo po vrsti lep uspeh. Še bolj kakor umetniška moč oblikovanja priklene gledalca vsebinska aktualnost Shawovih del, njegov upor proti zlagami družbi in hlinjeni čednosti, njegova borba za nov čas, novo družbo in novega človeka, ki je vsa globoko resnična in obče človeška, dasi jo vodi Shaw zgolj z orodjem ostre posmehljivosti in žgočega cinizma. Ves tak je bil Shaw že od vsega početka, kakor nam to zanimivo odkriva njegov prvenec »Hinavci«, ki ga je te dni uprizorilo mariborsko gledališče. Drami tvori vsebino izrazito socialna snov. Bogataš Sartorius, sin uboge perice, se je z lastno podjetnostjo povzpela do lastnika velikih, zamazanih stanovanjskih kasa in v londonskem predmestju, v katerih stanujejo sami reveži. Sartorius po svojem oskrbniku sicer neusmiljeno izterjava najemnino, a hiš ne popravlja — ker bi to siromakom podražilo stanovanja. Ko pa skrivaj zve, da namerava mestna občina preko tega zemljišča zgraditi veliko cesto, se kar hitro odloči, da bo dal hiše temeljito popraviti, ker bo mestna občina morala popravljene hiše mnogo dražje odkupiti.

»Hinavci« pričajo po svoji oblikovno preprosti oderski izgradnji še marsikje, da so Shawov prvenec. Presenetljivo ostro pa so že tu orisani posamezni značaji. Bodisi da riše Shaw hinavščino v vsakdanjih oderskih slikah, bodisi da jo razgala na odru v ostrih izbruhih, na vseh osebah dokaže verjetno, da se za lepo zunanjo obliko skriva pohlepen, nasilen in brezobziren značaj.

Igro je s finim in smiselnim razumevanjem izoblikoval g. Vl. Skrbinšek. Uspešno so podčrtavale dejanje oderske slike g. inž. arh. Hlada. V lepo obliko je zajel g. Skrbinšek kočljivo vlogo Cocanea, g. P. Kovič pa je postal na oder pretehtan in preračunan lik Sartoriusa. G. Nakrst je inteligentno izdelal Trencha, enako je g. Kostič odlično označil oderski razvoj oskrbnika Lickcheeseja. V vlogi Blanche je debutirala g. Vlasta Serneč iz Celja. Prav gotovo lik te krhke salonske dame ni primerna in hvaležna vloga za začetnico, ki bi razen tega po svoji zdravj zunanjo-sti bolj verjetno prikazovala ružalne like. Treba pa je priznati, da je pokazala g. Sernečeva mnogo smisla za odersko udeleževanje. Zlasti lepo je izoblikovala prelom v drugem dejanju. S.

Ali ste se smejali, ko ste dobili ...
v dopisnicu z besedilom: »Mi smo vsi zdravi in veseli, a najbolje je teti Amaliji — če pa veste, da je teta Amalija ravno pred 5. leti umrla?« (»Nova Rijeka«, Zagreb.)

Nakup in prodaja
starega pohištva, oblek in čevljev
Maribor, Frankopanova ulica 1
Starinarna

Damske plašče
v olno, ročna dela, perilo, obleke, klobuke itd. nudi ugodno nova modna trgovina
Lama
Maribor, Jurčičeva 4

Ženski plašči, moške obleke, Hubertus-plašči

velika izbira
J. Preac
Maribor, Glavni trg šte. 13

Posteljno perje

kemično očiščeno	din 8.—
izbrano in kemično očiščeno	din 10.—
čehlano in kemično očiščeno	din 30.—
z roko čehlano in kemično očiščeno	din 45.—
gosje polbelo, kem. očiščeno in čehlano	din 55.—
polpuh, beli gosji	din 95.—
puh svil in beli po brezkonkurenčnih cenah pri	

„Luna“, Maribor, samo Glavni trg 24

Damske in moške plašče, klobuke, perilo itd.

nudi ugodno
JAKOB LAH
MARIBOR
Glavni trg šte. 2

Kupujte v svoji zadrugi
„Delavski dom“
Maribor, Frankopanova 1

Zima je pred durmi!
Zato dobre
KARO ČEVLJE

Kupujte v svoji zadrugi
Poceni miklavževa darila
se dobi pri **Trpinu, Maribor, Vetrinjska ulica 15**
Lepo brokat svilo, dvojno širino samo din 58.— itd.

Zadnje vesti

Pri nas večja draginja kot v vojskujočih se državah

»Avala« poroča: Zagrebški listi ugotavljajo, da vlada v Jugoslaviji večja draginja kot pa v vojskujočih se državah. Takega in tako naglega porasta cen ne zaznamujejo v nobeni vojskujoči se državi kot pri nas.

Največja doslej sklenjena kupčija na tržišču za perutnino in jajca je bila sklenjena te dni med našimi izvozniki in neko angleško uvozno družbo. Angleška družba je nakupila perutnine in jajc za 15 milijonov dinarjev.

Po bombaž v Italijo. V Italijo so se odpeljali zastopniki naše tekstilne industrije na pogajanja radi nakupa bombaža za našo tekstilno industrijo, predvsem pa radi dobave preje.

Ustanovitev lige za narodno neodvisnost. — »Havas« poroča iz Bruslja, da se je tam pravkar ustanovila liga za narodno neodvisnost, ki ima za svoj cilj, boriti se proti vsaki ponižujoči nevtalnosti in gojiti na vseh popriščih javnega življenja ljubezen do neodvisnega belgijskega naroda.

Nemčija ne dobiva v Mehiki petroleja. Ravnatelj mehikiških petrolejskih vrelcev, Herzog, je izjavil zastopniku »Havasa«, da Nemčija od začetka vojne sem ne dobiva več iz Mehike petroleja.